

Les flere anmeldelser på Aftenbladet.no

Levende om en døende

BOK: Johan B. Mjønnes fører leseren fram til dødens snublenære terskel.

Jan Askelund

Johan B. Mjønnes: *Heim*. Roman. 253 sider. Aschehoug.

Johan B. Mjønnes (1976, debut 2009) har skrevet enda en fin roman. Denne gangen går han inn i hode og kropp til gamle Jørgen Heim, som med store smerter, med en voldsom tørst og umettbar sult ligger i en seng på sykeheimen og skal dø mens han lar leseren medoppleve dødsprosessen sammen med jeg-fortelleren Jørgen selv:

«Heim» åpner med en dagklar scene fra Jørgens helt unge år, da han er ute i båt sammen med sin tre år eldre bror Harald. Uten at Mjønnes gjennomfører fortellingen der og da – Jørgen skal siden, der han ligger, rekapitulere brorens død i skiftende scener, forstår vi at broren faller på sjøen og drukner. Den ulykken blir avgjørende for hvordan resten av livet hans skal arte seg, ikke noe mindre enn hans skjebne.

For han hadde ikke noe ønske om å bli værende heime og overta garden etter faren og hans far igjen. Han ville ut og bort, men med brorens død var «lillebror blitt odelsgutt». Med hans sterke plikt- og familiekjensle blir en fatal ulykke til et livs skjebne, til hans oppgave å overta den rollen i livet som en annen i utgangspunktet var tildelt.

Den inneholder også mye skyldfølelse, og denne (nettopp) skjebnesvangre ulykken med brorens død, kverner igjen og igjen gjennom ham der han ligger. Han er en mann uten fakter, som bestandig har gjort det han måtte gjøre, og etterhvert utviklet til en stoisk devise: «Alt vi gjør er å holde fast, mens vi venter på å slippe taket.» Nå er han i ferd med å slippe taket: «Hendene har ikke styrke til å holde annet enn minner av alt jeg har berørt.» (s. 127).

Nå svirrer de gjennom hodet på ham - fra guttedager og krigstid, fra arbeid og familieliv, generasjoners liv, i febril døs, heftig, spastisk, likevel også med flytende, milde overganger innimellom, mens en og annen pleier kommer og går som utydelige skygger og steller et stinkende, råtnende sår på låret hans eller graver avføring ut av ham. Alt er greit og avklart for Jørgen og får så være, hvis han bare kunne klare å svelge noe drikke, få i seg noe næring, der han ligger og døser og dør og sulter og tørster ihjel.

Det er alt sammen elegant framstilt i et enkelt språk, så man nesten må tenke at «slik er det» - og tenker det. En praktfull roman.

Nå er gamle Jørgen Heim i ferd med å slippe taket.

Søstersjalusi i fjellheimen

BOK: Høvrings nye roman har en både forstandig og egensindig klang.

Eirik Lodén

Mona Høvring: *Fordi Venus passerte en alpefiol den dagen jeg blei født*. Roman. 136 sider. Oktober

Ella og søsteren Martha tar inn på et høyfjellshotell i noe som skal forestille Alpene. Egentlig er det bare en norsk bygd, siden Martha i tillegg til andre syndromer antagelig lider av flyskrekk, men fortelleren Ella har drømt seg bort i brosjyrer og gamle Heidi-filmer, kanskje for å holde ut oppdraget hun usagt har fått av foreldrene med å ta seg av søsteren en stund. Martha lider psykisk, er nettopp utskrevet etter en innleggelse, og kan være krevende reisefølge. Søkensjalusien melder seg så snart de begynner å forholde seg til omverdenen. Martha tåler dårlig å ikke være begivenhetenes sentrum, og forlater hotellet midlertidig i krenket majestet. Deres joviale far gjør også en gjesteopptreden, men virker fornøyd med å gjøre visitten så kort som mulig. Midt oppi familieståheien rekker Ella å flørte litt med hotellets kvinnelige personale og gjøre noen intime erfaringer. Slutten antyder at det helst er en kjærlig morsskikkelse hun savner.

Men som Ella selv medgir til slutt: "Jeg veit at dersom Martha hadde fortalt om disse hendelsene, om denne reisa vår, hadde fortellinga blitt annerledes. (...) Kanskje hadde Martha si sannhet vist seg å være stikk i strid med mi, og kanskje hadde en mer forstandig klang kvilt i skrifta."

Som både sitatet og tittelen røper, må man iallfall gå med på en egensindig klang i forfatterens "samnorske" skrift. Men Mona Høvring (f. 1962, deb. 1998) er som alltid – uansett sjanger – Poeten Høvring: sjarmfull, søkende, sårbar, vår. Elegant på sine helt egne premisser, med noen små knudrete ujevnheter: Det lange engelskspråklige sitatet fra en fortitallsfilm virker både innlimt og utenpåklisset. I motsetning til referansene til Stefan Zweig som både åpner og avslutter boken, og som kan gi perspektiv – i det minste til nostalgien, lengselen som svir gjennom tomheten og retningsløsheten. For disse unge kvinnene er ikke bare, eller først og fremst, følelsemessig forvirret. For dem er kanskje Zweigs "Verden av i går" snarere "Verden av i forgårs", og fremstår derfor som desto mer forlokkende.

Mona Høvring er som alltid poeten Høvring: Sjarmfull, søkende, sårbar.

Livstruende litteratur

BOK: Kristian Klausen tar den hemningsløse fortell-alt-mammutfortellingen helt ut.

Jan Askelund

Kristian Klausen: *Dagbøkene 1996-2018*. Roman. 173 sider. Cappelen Damm.

Det er overproduksjon av bøker. Vi orker ikke å svelge unna de tusenvis av titler som årlig blir sendt ut på «markedet», som det heter, og det pågår en uavlatelig kamp om revir, oppmerksomhet, lesere, kunder, som samtidig dreier seg om hvilke temaer, fortellinger og holdinger som bør komme til uttrykk og prioriteres. (Og som det offentlige anmelderiet er en del av).

Kristian Klausen (1971, debut 2008) er en lett gjenkjennelig forfatter i stil og tone, topografi og karakterer. Han er også en kamplysten deltaker i revirstriden – både i den større klassifiseringen av verdenslitteraturens uendelighet av forfatterskap og den som i hans eget biotop, med basis i Drammen, utkjempes på det vesle norske parnasset.

Bøkene hans er pakket med forfattere, bøker og titler, f.eks. «Mitt liv var et hett bibliotek», som en av romanene hans heter, og handler om en sosialt mistilpasset mann som imidlertid blomstrer og trives blant bøkene han leser og som heller vil utøve sin bibliotekargjerning i kjellermagasiner enn blant publikum.

Klausen med ham ser ut til å leve og puste gjennom bøker. Han har også vært ute med spitord mot en og annen skriver han ikke uten videre lar seg imponere av. I årets roman tar han det helt ut: I en morsom og sorgfull parodi går han til et gevalt angrep på den oppblåste, hemnings- og hensynsløse ego-litteraturen der «elefantsyke er den nye vinen».

Her er det ikke nødvendig å nevne forfatternavn: Når redaktøren til Klausens jeg-forteller går bananas da han kommer med sine kartonger med dagbøker gjennom 22 år og ber henne hjelpe seg med å lese og redigere, plukke gullkorn så å si - for her må vel være stoff til en roman her? - vil hun utgi hele dritten under ett, urørt som det står, til sammen 13.000 sider i 13 bind.

Det vil i utgangspunktet ikke dagbokskriveren, som innvender at råmaterialet hans er ikke er kunst og litteratur slik det ligger i sine skoer. Men hun overtaler ham, for penger og kjendiseri – om herostratisk – trumfer alt. Riktignok gjør han før utgivelsen noen forsøk på å få tidligere kjæresten og den eneste nære mannlige vennen han har hatt, til å se på prosjektet.

Det har stoff i seg til å drepe. Kristian Klausen viser i all hverdagslig enkelthet hva selvtukt i form av en hensynsløs opphevelse av sjangerskillene mellom fiksjons- og saklitteratur uvegerlig må føre til.